

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Yhteiseen etuun pyrkivä talous: kestäväpohjainen, sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävä talousmalli”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2016/C 013/06)

Esittelijä: Carlos TRIAS PINTÓ

Toinen esittelijä: Stefano PALMIERI

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 19. helmikuuta 2015 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

”Yhteiseen etuun pyrkivä talous: kestäväpohjainen, sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävä talousmalli.”

(oma-aloitteinen lausunto)

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 10. heinäkuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 16.–17. syyskuuta 2015 pitämässään 510. täysistunnossa (syyskuun 17. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 144 ääntä puolesta ja 13 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK katsoo, että yhteiseen etuun pyrkivää taloutta koskeva malli⁽¹⁾ on tarkoitus sisällyttää EU:n ja jäsenvaltioiden oikeudelliseen kehykseen, niin että voidaan edetä kohti Euroopan yhtenäismarkkinoita sellaisen entistä eettisemmän talouden avulla, joka perustuu eurooppalaisiin arvoihin ja yhteiskuntavastuuta koskevan politiikan saavutuksiin ja lisäksi luo synergiaetuja näiden vahvistamiseksi.

1.2 Yhteiseen etuun pyrkivä talous on kokonaisvaltainen lähestymistapa, joka on käsitteellisesti lähellä yhteisötalouden, kiertotalouden, jakamistalouden, toimintotalouden, resurssipohjaisen talouden ja sinisen talouden perusarvoja.

1.3 Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, yritykset ja tutkijat tukevat yhteiseen etuun pyrkivää taloutta, ja sitä pidetään toteuttamiskelpoisena mallina, jolla vahvistetaan eurooppalaisia arvoja ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja edistetään vastuullista talousjärjestelmää. Yhteiseen etuun pyrkivä talous onkin saanut tukea yli sadalta paikalliselta ryhmältä, lähes 2 000 yritykseltä⁽²⁾ ja yhteiskunnalliselta järjestöltä.

1.4 Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti ehdotetaan siirtymistä ”Euroopan eettisiin markkinoihin”, joilla edistetään sosiaalista innovointia sekä parannetaan työllisyyttä ja ympäristöä. ”Euroopan eettiset markkinat” voidaan toteuttaa panemalla täytäntöön useita strategioita:

1.4.1 Hyvinvointia ja sosiaalista kehitystä mitataan muillakin indikaattoreilla kuin BKT:lla⁽³⁾. Näitä ovat muun muassa yhteisen edun tuote ja yhteisen edun tase.

1.4.2 Poliitikassa pyritään tunnustamaan yritykset, jotka antavat yhteiseen etuun suuremman panoksen, kuten eettiset julkiset hankinnat ja eettisen sisäisen kaupan edistäminen.

1.4.3 Eettistä ulkomaankauppaa edistetään ”Eurooppa-brändinä”. Näin EU etenee pyrkimyksessään tulla tunnustetuksi eettisiksi markkinoiksi, ja eurooppalaiset yritykset johtavat maailman eettisiä markkinoita ja edistävät ihmisoikeuksia, työelämän normeja ja ympäristönsuojelua kaikkialla maailmassa.

⁽¹⁾ Katso yhteiseen etuun pyrkivän talouden sivusto.

⁽²⁾ Joista osa toimii erittäin kilpailluilla markkinoilla.

⁽³⁾ BKT:n ja muiden täydentävien indikaattorien huomioon ottamiseksi.

1.4.4 Kannustetaan kaikenlaisia yrittäjiä, jotka perustavat yhteistä etua ajavia organisaatioita.

1.4.5 Edistetään eettistä kulutusta ja tietoisuutta eurooppalaisten kuluttajien keskuudessa.

1.4.6 Lisätään taloudellisen ekosysteemin monipuolisuutta edistämällä eettisten pankkien ja arvopaperimarkkinoiden verkostojen luomista EU:hun.

1.5 ETSK toivoo, että Euroopan komissio ottaa yritysten yhteiskuntavastuun uudistetun strategian puitteissa merkittävän askeleen palkitakseen (julkisten hankintojen, ulkomarkkinoille pääsyn, verohelpotusten jne. muodossa) niitä yrityksiä, joiden eettinen suoriutuminen on korkeammalla tasolla.

2. Johdanto

2.1 Taloudella ja siten myös talouspolitiikalla on ratkaiseva rooli nykypäivän yhteiskunnassa, ja niistä riippuu menestys tai epäonnistuminen muilla kansalaisten hyvinvointia koskevilla politiikanaloilla – koulutus, terveydenhuolto, sosiaalipalvelut, kulttuuri, ympäristö, teknologia ja innovointi. Kaikki nämä riippuvat pitkälti taloudellisesta tilanteesta eri tasoilla paikallisesti ja alueellisesti.

2.2 Kriisi, joka vaikuttaa edelleen kielteisesti jäsenvaltioiden talouksiin ja eurooppalaisten elämänlaatuun, on paljastanut EU:n sosiaali- ja talousjärjestelmän heikon kestäkyvyn.

2.3 Toisaalta ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestön (ITUC) vuonna 2014 tekemän maailmanlaajuisen kyselyn⁽⁴⁾ mukaan ei ole olemassa yhtään valtiota, jossa suurin osa ihmisistä pitäisi talousjärjestelmää oikeudenmukaisena. Neljä viidestä (78 prosenttia) katsoo, että talousjärjestelmä suosii rikkaita. Samoin 88 prosenttia saksalaisista ja 90 prosenttia itävaltalaisista haluaa "uuden talousjärjestyksen" (Bertelsmann-säätiön tutkimus⁽⁵⁾). Sama pätee epäilemättä maihin, jotka ovat kärsineet eniten talouskriisistä, kuten Kreikka, Portugali, Irlanti, Espanja ja Italia.

2.4 Kun otetaan huomioon komission edistys sosiaalisen innovoinnin alalla sekä ETSK:n lausunto SC/39 Eurooppa 2020 -strategian arvioinnista, Eurooppa 2020 -strategian väliarviointia koskeva kertomus, Eurooppa 2020 -ohjauskomitean aloite "Let's talk happiness – beyond GDP", on selvää, että, jos haluamme tukea tehokkaasti talouden kilpailukykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, on toteutettava paradigman muutos, niin että taloutta, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevat tavoitteet tukevat toisiaan muodostaen kokonaisvaltaisen lähestymistavan, jolla pyritään entistä parempaan tasapainoon kehityksen laatua ja määrää koskevien näkökohtien välillä.

2.5 Yhteiseen etuun pyrkivän talouden malli tarjoaa asianmukaisen täydennyksen, jota eurooppalainen yhteiskunta tukee. Sen tavoitteet ja arvot ylittävät yrityksen tavanomaiset vastuut. Mallin kokonaisvaltainen näkemys tarjoaa mahdollisuuden tuoda yhteen yhteiskunnan mitä erilaisimmat toimijat.

2.6 Vain neljässä vuodessa yhteiseen etuun pyrkivä talous on muuttunut sosiaaliseksi liikkeeksi, jota tukee yli sata paikallisryhmää, lähes 2 000 yritystä ja yhteiskunnallista organisaatioita sekä yhä useammat yliopistot eri maissa, mukaan luettuna Itävalta, Saksa, Sveitsi, Italia ja Espanja. Lisäksi Etelä-Tirolin alue Italiassa ja monet paikallishallinnot useissa Euroopan valtioissa ovat omaksuneet yhteiseen etuun pyrkivän talouden malliksi omalle alueelleen.

3. Yhteiseen etuun pyrkivä talous: tavoite, arvot, strategia ja indikaattorit

3.1 Yhteiskunnan tavoitteena on oltava jokaisen yhteiskunnan jäsenen hyvinvointi perustuslain säännösten mukaisesti.

⁽⁴⁾ ITUC Global Poll 2014.

⁽⁵⁾ Bertelsmann-säätiö "Bürger wollen kein Wachstum um jeden Preis" (Kansalaiset eivät halua kasvua hinnalla millä hyvänsä).

3.2 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen⁽⁶⁾ 3 artiklan 1, 2 ja 3 kohdan suuntaviivoja noudatellen yhteiseen etuun pyrkivän talouden tärkein ehdotus on se, että **talouden on palveltava ihmisiä**, toisin sanoen yhteistä etua. Lähtökohtana kyseisen tavoitteen saavuttamiselle on se, että raha ja pääoma ovat tärkeitä – vaihdon ja investoinnin – välineitä, mutta eivät koskaan tavoitteita sinänsä.

3.3 Yhteiseen etuun pyrkivä talousmalli perustuisi yleisesti hyväksytyihin arvoihin: ihmisarvo, yhteisvastuullisuus, ekologinen kestävyys, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, avoimuus ja demokraattinen osallistuminen.

3.4 Yhteisen edun tunnustaminen talouden keskeiseksi tavoitteeksi edellyttää erityistä menetelmää taloudellisen menestyksen mittaamiseksi tavoitteen eikä vain keinojen mukaan: yhteisen edun tuote, yhteisen edun tase ja yhteisen edun luottokelpoisuuden arviointi, jotka täydentävät BKT:ta, tasetta ja taloudellista tuottoa.

3.5 Yhteiseen etuun pyrkivä talous on kokonaisvaltainen malli, jolla pyritään integroimaan talous eurooppalaisen yhteiskunnan sosiaaliseen, kulttuuriseen ja ekologiseen ympäristöön. Kuten oheisesta taulukosta käy ilmi, yhteiseen etuun pyrkivän talouden malli heijastaa erilaisten talousehdotusten arvoja:

YHTEISEEN ETUUN PYRKIVÄN TALOUDEN ARVOT / MALLIT	Ihmisarvo	Yhteisvastuullisuus/ Yhteistyö	Ekologinen kestävyys	Sosiaalinen oikeudenmukaisuus	Demokratia
Yhteisötalous	X	X	X	X	X
Kiertotalous			X		
Yhteistyötalous		X			X
Toimintotalous		X	X		
Resurssipohjainen talous			X	X	
Sininen talous			X		

Lähde: alkuperäinen.

3.6 Yhteiseen etuun pyrkivä talous on talousmalli, jolla voidaan tukea hyvin Eurooppa 2020 -strategiaa, erityisesti seuraavilla tavoilla:

- Kasvatetaan työllisyysastetta ja parannetaan olemassa olevien työpaikkojen laatua (arvot ”ihmisarvo” ja ”sosiaalinen oikeudenmukaisuus”).
- Edistetään sosiaalista innovointia kansalaisyhteiskunnassa, liike-elämässä ja poliittisissa piireissä (arvot ”osallistuminen ja demokratia”).
- Leikataan hiilidioksidipäästöjä, edistetään uusiutuvia energialähteitä, parannetaan energiatehokkuutta ja vähennetään energiankulutusta (arvo ”ekologinen kestävyys”).
- Vähennetään köyhyyden uhan alla elävän tai sosiaalisesta syrjäytymisestä kärsivän väestön määrää (arvot ”yhteisvastuullisuus” ja ”sosiaalinen oikeudenmukaisuus”).

⁽⁶⁾ EUVL C 83, 30.3.2010.

3.6.1 Yhteiseen etuun pyrkivä talous on sosiaalisen innovoinnin ja myönteisen yrittäjyyden prosessi, jolla edistetään ja tuetaan uusia ajatuksia, joilla samaan aikaan täytetään sosiaalisia tarpeita, luodaan uusia sosiaalisia suhteita sekä vahvistetaan taloudellista arvonlisäystä. Tässä kontekstissa ”innovointi” viittaa kykyyn luoda ja toteuttaa ideoita, joilla osoitetaan kyky luoda arvoa, ja ”sosiaalinen” viittaa sellaisiin seikkoihin kuin elämänlaatu, yhteisvastuullisuus, onnellisuus ja hyvinvointi.

3.7 Yhteiseen etuun pyrkivä talous on väline, jolla luodaan kestävä ja sosiaali- ja talousjärjestelmä, joka tarjoaa Euroopan kansalaisyhteiskunnalle ”suojaa ja kehitystä”, joka auttaa löytämään ratkaisuja ja mahdollisesti estää kriisejä ja joka lisäksi edistää taloudellista ja sosiaalista muutosta. Yhteiseen etuun pyrkivä talous on keino asettaa kestävä kyky niiden prosessien keskipisteeseen, joilla tuetaan siirtymistä kriisistä elpymiseen ja kehitykseen.

3.7.1 Kestävyys on tekijä, joka vaikuttaa kansalaisyhteiskunnan kykyyn reagoida suuriin mullistuksiin sekä käsitellä odottamattomia jännitteitä ja kriisejä. On olemassa keinoja valmistella kansalaisyhteiskuntaa ehkäisemään kriisejä ja selviytymään niistä. Ne kuitenkin vaativat tehokkaampaa johtamista ja tiiviimpää yhteistyötä kaikilla tasoilla, jotka edustavat institutionaalisia, taloudellisia ja sosiaalisia etuja.

3.8 Kansalaisyhteiskunnan kannalta on keskeistä, että talouselämän kumppaneita ja työmarkkinaosapuolia autetaan korjaamaan, hoitamaan ja ehkäisemään kriisien ja rakenteellisten muutosten vaikutuksia, kun halutaan tukea ihmisten tarpeisiin vastaavan elintason saavuttamista. Näin tuetaan myös EU:n taloudellista kilpailukykyä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja kestävyuden puitteissa rajoittamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia.

3.9 Näiden ajatusten toteuttamiseksi yhteiseen etuun pyrkivä talous perustuu ihmisten suoraan osallistumiseen liike-elämässä ja poliittisissa piireissä. Sellaiset välineet kuin yhteisen edun raportointi/tase sekä erityisesti kunnallinen yhteisen edun indeksi perustuvat sidosryhmien aktiiviseen osallistumiseen.

4. Euroopan eettisten markkinoiden käynnistäminen

4.1 Äskettäisen talous- ja rahoituskriisin haittavaikutusten seurauksena eurooppalaiset eivät enää hyväksy sellaisia asioita kuten ansioiden menetys, sosiaaliturvan ja -palvelujen leikkaukset, ympäristövahingot, taloutta ja työpaikkoja koskeva epävarmuus ja heidän sosiaalisten oikeuksiensa merkityksen vähentyminen samalla, kun heidän oikeutensa kuluttajina ja käyttäjinä menettävät merkitystään.

4.2 Samaan aikaan vapaaehtoinen ja riittämätön yritysten yhteiskuntavastuu koskeva politiikka, jossa ei esitetä tarpeeksi olennaisia tietoja, tarvitsee uutta pontta, sillä monissa suurissa yrityksissä palkkaerot kasvavat, naiset ovat vähemmistönä päätöksentekoprosesseissa ja sitoutuminen nuorten työntekijöiden urakehitykseen on heikkenemässä.

4.3 Yrittäjät ja pk-yritykset ovat osaltaan joutumassa epäoikeudenmukaisen kilpailun ja epäeettisten käytäntöjen kohteiksi, mikä vaarantaa monien yrityksen olemassaolon. Ihmiset ovat enenevässä määrin vaatimassa taloutta, joka perustuu periaatteessa kansallisiin perustuslakeihin kirjattuihin arvoihin.

4.4 Sosiaalisen ulkopuolisuuden ilmapiiri näkyy siinä, että kansalaisten luottamus elimiin ja edustajiinsa laskee. Jos Euroopan unioni haluaa voittaa takaisin tarvittavan luottamuksen ja vahvistaa sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, sen on uudistettava politiikkansa ja laadittava uusi strategia, joka vastaa ihmisten vaatimuksia ja arvoja.

4.5 Siksi ETSK:n lausunnossa vuotuisesta kasvuselityksestä 2014 kehoitetaan sisällyttämään ennakoivasti sosiaalisten indikaattorien tulostaulu talouspolitiikan EU-ohjaukseseen samanveroisena makrotaloudellisten ja talousarviota koskevien indikaattorien kanssa. Lisäksi talouspolitiikan EU-ohjauksessa tavoitteisiin, menettelyihin ja välineisiin tulisi edelleen sisällyttää teollisuudenalojen nykyisten prosessien viherystämisen sekä koko talouden muuttaminen ympäristöystävällisemmäksi, jotta kriisi voidaan ratkaista kestäväpohjaisempaan kehitysmalliin perustuen.

4.6 Siksi yhteiseen etuun pyrkivän talouden mallissa ehdotetaan siirtymistä ”Euroopan eettisiin markkinoihin”, joilla talous- ja kauppapolitiikka noudattelee ihmisten yleisiksi tunnustamia arvoja ja kulttuuria. Tällä strategialla Euroopan talous ja yritykset palauttaisivat kansainvälisen ”brändi-imagonsa” ihmisoikeuksien suojelun ja edistämisen, työn laadun ja merkityksen sekä ympäristönsuojelun kannalta esimerkillisinä organisaatioina.

4.7 Tunnustetun aseman saisivat näin organisaatiot, jotka markkinoivat tuotteitaan ja palvelujaan eettisin perustein ja jotka toimivat yhteisen edun hyväksi. Tarkemmin sanottuna tuotteet ja palvelut, joissa ei taata eettistä minimiä koko arvoketjussa, ajautuisivat kannattavuusalueelta.

4.8 Yhteenvetona voidaan todeta, että yhteiseen etuun pyrkivä talous vastaa ehdotuksia tavanomaisesta yritysten yhteiskuntavastuusta arvojen osalta mutta menee tavoitteiden ja menetelmien suhteen vielä pidemmälle. Yritysten yhteiskuntavastuu on perustunut pääasiassa periaatteeseen, että ”yhteiskunnalle palautetaan osa siltä saadusta voitosta” ennen kuin keskitytään tavoitteeseen ”maksimoida omistajien/osakkeenomistajien ja muiden sidosryhmien sekä laajasti ottaen koko yhteiskunnan saama lisäarvo”⁽⁷⁾. Tämän takia monet yritykset ovat valitettavasti rajoittaneet yhteiskuntavastuun vain hyväntekeväisyys- tai suhdetoiminnaksi.

5. Tulevat strategiat Euroopan eettisten markkinoiden luomiseksi

5.1 Euroopan eettisten markkinoiden luomiseksi on ehdotettu useita strategioita. Etenemissuunnitelmassa aletaan mitata yritysten panosta yhteiseen etuun ja lähentymistä muuhun kuin taloudelliseen EU-raportointiin. Seuraavaksi Euroopan kansalaisyhteiskunnalle tiedotetaan yritysten suoritusasosta eettisten merkintöjen avulla. Poliittisilla toimilla annetaan tunnustettu asema niille yrityksille, jotka antavat suuremman panoksen yhteiseen etuun eettisillä julkisilla hankinnoilla ja toimintatavoilla, joilla pyritään luomaan eettiset sisämarkkinat ja kansainväliset markkinat. Lopulta myös yrittäjyys-, kulutus- ja pankkipolitiikka mukautetaan yhteisen edun periaatteisiin. Kaikki tämä tapahtuu niin, että vältetään liiallista hallintotaakkaa ja käytetään markkinamekanismeja.

5.2 **Yritysten yhteisen edun hyväksi antaman panoksen mittaaminen yhteisen edun taseella.** Yhteisen edun taseella mitataan yrityksen menestyksen muuta kuin taloudellista osaa: sen eettistä menestystä ja panosta yhteiseen hyvään. Yhteisen edun taseen nykyversiossa mitataan tärkeimpiä perusarvoja: ihmisarvo, yhteisvastuullisuus, kestävyys, oikeudenmukaisuus ja demokraattinen osallistuminen: ”eettinen suoriutuminen” kontaktiryhmiin verrattuna.

5.3 Jotta päästään yritysten yhteiskuntavastuuta pidemmälle, yhteiseen etuun pyrkivää taloutta ajava liike ehdottaa, että taseessa olisi mitattava kahdeksaa ”metakriteeriä”: taseen olisi oltava 1. yleinen, 2. mitattavissa neutraalein pistein, 3. vertailukelpoinen yritysten välillä, 4. ymmärrettävä sidosryhmille, 5. julkinen, 6. ulkoisesti tarkastettu, 7. pakollinen, 8. oikeudellisesti sitova: mitä parempi tulos, sitä pienemmät verot, tullitariffit, korot jne. Tämä noudattaisi iskulausetta ”etiikalla menestykseen”.

5.4 Osana yhteiseen etuun pyrkivää taloutta ajavaa liikettä yli 200 pk-yritystä on toteuttanut yhteisen edun taseen viimeiseen vaiheeseen saakka: vertaisarviointi tai ulkoinen tarkastus. Siirtyminen pakolliseen taseeseen voisi olla asteittainen. EU on äskettäin ottanut ensimmäisen askeleen direktiivillään muusta kuin taloudellisesta raportoinnista. Toinen askel voisi olla direktiivi, joka sisältäisi vain standardit, jotka noudattaisivat edellä mainittuja metakriteerejä ja toisivat oikeudellisia etuja tuloksen perusteella. Loput standardit voitaisiin sitten yhdistää, mikä olisi yrityksen pakollisen taseen muu kuin taloudellinen osa. ”Yleinen” (taloudellinen ja muu kuin taloudellinen) tase toimisi passina tuleville eettisille yhtenäismarkkinoille.

5.5 **Eettiset merkinnät.** Yhteiseen etuun pyrkivässä taloudessa katsotaan, että eettistä käytöstä koskevat tiedot olisi annettava kaikista yhtenäismarkkinoilla myytävistä tuotteista yhteisillä eettisillä merkinnöillä, joissa esitetään yrityksen panos yhteisen edun hyväksi. Merkinnöissä voitaisiin järjestää yhteisen edun taseen tulokset visuaalisesti, esimerkiksi viidellä eri värillä. QR-koodin avulla kuluttajat voisivat nähdä taseen yksityiskohtaisesti.

⁽⁷⁾ COM(2011) 681 final.

5.6 **Eettiset julkiset hankinnat.** Julkisissa hankinnoissa olisi asetettava etusijalle yritykset, jotka voivat osoittaa yhteisen edun taseessaan suurimman panoksen yhteisen edun hyväksi. Julkiset hankinnat Euroopassa voivat edistää "Euroopan eettisten markkinoiden" täytäntöönpanoa, kun hyväksytään kriteerit, jotka liittyvät yhteisen edun tuottamiseen ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/24/EU⁽⁸⁾ tarkoitetun sosiaalisen ja ekologisen jalanjäljen laatuun sekä vastaavan sosiaalilausekkeen täytäntöönpanoon.

5.7 **Eettinen sisäinen kauppa.** Vapaaseen sisäiseen kauppaan kannustettaisiin yrityksissä, jotka voivat osoittaa yhteisen edun taseessaan suurimman panoksen yhteisen edun hyväksi. Ensinnäkin eurooppalaisia yrityksiä, jotka voivat osoittaa noudattavansa eettisiä vähimmäisstandardeja "Euroopan eettisillä markkinoilla", autettaisiin tuotteiden ja palvelujen vapaan markkinoinnin ja liikkumisen alalla. Toiseksi EU:n ulkopuolisia yrityksiä, jotka myös voivat osoittaa noudattavansa eettisiä vähimmäisstandardeja "Euroopan eettisillä markkinoilla", autettaisiin tuotteiden tuonnin, investointien ja palvelujen tuottamisen alalla. Tällä tavoin tullitariffit sekä sisäistä kauppaa ja tuontia koskeva verotus määräytyisivät yritysten eettisen käytöksen mukaan.

5.8 **Eettinen kansainvälinen kauppa.** Eettisen käytöksen ja toiminnan yhteisen edun hyväksi on oltava EU:n talouden käyntikortti – toisin sanoen "Eurooppa-brändi". Eurooppalaisten yritysten on eurooppalaisen yhteiskunnan, kulttuurin ja arvojen lähettälänä varmistettava, että ne toimivat eettisesti, ja osoitettava se taseellaan. Euroopan unionin politiikassa, jolla tuetaan ulkomaankauppaa (ulkomaankaupan tukiohjelmat, kauppasääntöjen eettiset standardit jne.), olisi tuettava ensisijaisesti niitä yrityksiä, jotka osoittavat antavansa suurimman panoksen yhteisen edun hyväksi.

5.9 **Yhteiseen etuun pyrkivät yrittäjät.** Yrittäjyyden edistäminen on keskeinen tekijä Euroopan unionin talouden kestävyuden varmistamisessa. Samalla sosiaalinen innovointi on suunnattava sellaisten tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen, jotka edistävät yhteiskunnan yhteistä etua. Tästä syystä yrittäjyyttä tukeva politiikka "Euroopan eettisillä markkinoilla" edistäisi start up -yrityksiä ja yrittäjien koulutusta ihmisarvon, yhteisvastuullisuuden, ekologisen kestävyuden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja demokraattisen osallistumisen arvojen pohjalta. Yhteisen edun yhteisöjä voitaisiin perustaa kaikkiin (yhteisen edun) kaupunkeihin ja luoda näin yrityksiä, jotka ovat käyttäneet tasetta alusta asti tai jotka on perustettu "yhteisen edun yrityksiksi".

5.10 **Kuluttajat ja eettisen kulutuksen edistäminen.** "Euroopan eettisten markkinoiden" menestys riippuu siitä, onko yhteistä etua edistävillä tuotteilla ja palveluilla kysyntää eurooppalaisten kuluttajien keskuudessa. On laadittava ja tuettava eettistä kulutusta edistäviä strategioita ja ohjelmia. Kyseiset ohjelmat tarjoaisivat tietoa "Euroopan eettisten markkinoiden" luonteesta koulutuksen, tiedotuksen ja mainoskampanjojen avulla. Kaksiosainen toimi, yhteisen edun tase ja merkinnät, tarjoaisi ihanteellisen välineen kyseisen tavoitteen saavuttamiseen.

5.11 **Eettiset pankit ja Baselin sopimusten laajentaminen, mukaan luettuna pankkisääntelyn eettiset laatuksiteerit.** Vuoden 2008 talouskriisin ja pankki- ja rahoituslalla ilmenneiden ikävien tapahtumien jälkeen eurooppalaiset ovat vähitellen menettäneet uskonsa pankkijärjestelmään mutta myös kansallisiin ja eurooppalaisiin sääntelijöihin. Tämä on suuri riski euroalueen taloudelliselle vakaudelle.

5.11.1 Näin ollen on parannettava rahoitusalan eettisiä standardeja ja samalla lisättävä rahoituksen ekosysteemin monipuolisuutta vahvistamalla EU:ssa sellaisen eettisten pankkien verkostojen (osuuskunnat, säästöpankit ja uudet eettiset pankit) luomista, jotka toimivat yhteisen edun hyväksi. Näin voidaan osaltaan edistää Euroopassa sellaisten pankkien toimintaa, jotka a) hoitavat vain peruspankkipalveluja (säästöt, maksut ja lainat), b) eivät maksa osinkoja, tai niiden maksamista on rajoitettu, c) tekevät yhteisen edun tarkastuksen jokaiselle lainahakemukselle. Tällainen eettisen luottokelpoisuuden arviointi olisi Baselin sopimusten laajennus eettisiin kriteereihin. Sillä mitattaisiin eettistä lisäarvoa, jonka investointi tuottaa.

⁽⁸⁾ EUVL L 94, 28.3.2014, s. 65.

5.11.2 Ensimmäistä prototyyppiä tällaisesta yhteisen edun tarkastuksesta ollaan parhaillaan kehittämässä ”yhteisen edun pankki” -hankkeessa Itävallassa. Lainaehdot voidaan muokata arvioinnin tuloksen perusteella. Tällä tavalla rahoitusmarkkinoista tulisi väline kestäväälle sosiaaliselle ja ekologiselle kehitykselle.

5.12 ”(Alueelliset) yhteisen edun osakemarkkinat”. Kaikki eettiset pankit, jotka toimivat yhteisen edun hyväksi voisivat luoda yhdessä alueelliset yhteisen edun osakemarkkinat, jotka ottaisivat vastaan lainahakemukset, jotka ovat läpäisseet eettisen tarkastuksen mutta eivät vakavaraisuustarkastusta. Tällaiset osakemarkkinat, toisin kuin perinteiset osakemarkkinat, eivät olisi foorumi yhtiön osakkeiden hinnanmuodostukselle tai taloudellisten voittojen saamiselle – tämä ei olisi syy yritykseen sijoittamiselle. Sijoittajien etu olisi toisaalla: esimerkiksi merkitys, hyöty ja etiikka (”kolminkertainen taivaanranta”). Tällä tavoin Euroopan kansalaisilla ja yrityksillä olisi mahdollisuus tehdä eettisiä investointeja, jotka heijastavat jäsenvaltioiden perustuslakien ja EU:n omien perussopimusten arvoja.

Bryssel 17. syyskuuta 2015

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE*
